

MÔNG KÝ SLAY

MODULE TH

4

**MÔI TRƯỜNG
DẠY HỌC
LỚP GHÉP**

A. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN

Module này giới thiệu chung về lớp ghép (LG), kĩ thuật dạy học LG; môi trường dạy học LG và một số kĩ thuật xây dựng không gian dạy học LG, tạo điều kiện cho GV hiểu vai trò đặc biệt quan trọng của người dạy trong xây dựng môi trường dạy học LG có hiệu quả, có định hướng nghiên cứu và hiểu rõ thế nào là môi trường dạy học LG, không gian hoạt động của GV và HS trong phòng học cũng như trong môi trường xung quanh; GV biết tổ chức và hướng dẫn HS xây dựng, tổ chức không gian phòng học ở một số giờ học cụ thể. Module này tạo điều kiện cho học viên (HV) có định hướng nghiên cứu để dàng các module khác.

Module gồm ba nội dung: Khái niệm LG và dạy học LG; Môi trường học tập lớp ghép; Vai trò của giáo viên trong việc xây dựng môi trường dạy học lớp ghép có hiệu quả. Những nội dung này được trình bày thông qua các hành động cá nhân như suy nghĩ, so sánh, hỏi tương, phân tích, đọc, ghi chép, trao đổi với đồng nghiệp... và các thông tin theo các hoạt động đáp ứng ba nội dung nêu trên.

B. MỤC TIÊU

I. KIẾN THỨC

- Hiểu được những đặc trưng cơ bản của “lớp ghép” so với “lớp đơn”.
- Hiểu được môi trường dạy lớp ghép và mô tả được môi trường vật chất trong dạy học LG.

II. KĨ NĂNG

Có thể sắp xếp không gian LG phù hợp với hoàn cảnh thực tế của lớp học.

III. THÁI ĐỘ

Có tinh thần chủ động, linh hoạt, sáng tạo, hợp tác có trách nhiệm trong việc xây dựng môi trường LG.

C. NỘI DUNG

Nội dung 1

KHÁI NIỆM LỚP GHÉP VÀ DẠY HỌC LỚP GHÉP

Hoạt động 1. Tìm hiểu khái niệm lớp ghép và dạy học lớp ghép

NHIỆM VỤ

1.1. Nghiên cứu cá nhân, trả lời câu hỏi

- HV đọc các câu mô tả về LG ở dưới để chọn ý kiến mà HV cho là phù hợp nhất:
 - + Là lớp học được ghép từ vài lớp cùng trình độ (TĐ) để dạy học.
 - + Là lớp học ghép HS vài lớp ở cùng TĐ để dạy học một số chuyên đề.
 - + Là lớp học gồm HS ở các lớp có TĐ khác nhau ghép lại để dạy học.
 - + Là lớp học ghép HS các lớp có TĐ khác nhau lại để cùng học một số chủ đề.
- Hoặc theo HV, LG là

1.2. Đọc thông tin phản hồi dưới đây, đối chiếu và hoàn thiện ý kiến của mình

THÔNG TIN PHẢN HỒI

Thế nào là lớp ghép và dạy học lớp ghép?

Dạy học lớp ghép (DHLG) là một hình thức tổ chức dạy học mà một GV có trách nhiệm tổ chức dạy học cho HS ở hai hay nhiều trình độ khác nhau đạt đến những mục tiêu giáo dục đã đặt ra.

Như vậy, LG là lớp học gồm HS ở các trình độ (TĐ) khác nhau và trong mỗi lớp có hai hay vài nhóm trình độ (NTĐ) khác nhau. Hình thức dạy học LG khác với hình thức tổ chức dạy học phổ biến ở nước ta hiện nay ở chỗ, trong mỗi LG có một GV, cùng một lúc dạy HS ở các TĐ khác nhau. Định nghĩa trên cũng nhấn mạnh, người GV cùng một lúc phải tổ chức cho HS các NTĐ học tập, đồng thời cũng làm rõ đặc điểm của LG về sự đa dạng của mục tiêu giáo dục HS ở các NTĐ khác nhau. Do vậy, có rất nhiều yêu cầu đặt ra cho người GV dạy LG trong công tác tổ chức dạy học.

Dạy học LG ở nước ta đã có lịch sử từ khá lâu. Ngày nay, LG chủ yếu được thấy ở những vùng xa xôi hẻo lánh, dân cư thưa thớt với đa số HS là người dân tộc thiểu số. Các LG được thành lập ở những thôn xóm, bản làng để thu hút trẻ em trong độ tuổi đi học trong cộng đồng đến trường học mà không phải đi xa nên tránh được những rủi ro trên quãng đường đi học cho các em. Trong hoàn cảnh thiếu GV, thiếu phòng học, tổ chức cho các trẻ em ở một vài NTĐ cùng học với nhau trong một lớp do một GV quản lí được coi là hình thức tổ chức dạy học tiết kiệm và phù hợp nhất. Trong những năm qua, LG đã góp phần thực hiện mục tiêu giáo dục cho mọi người cũng như mục tiêu phổ cập giáo dục tiểu học cho trẻ em những vùng khó khăn.

Lớp ghép có thể gồm 2, 3, 4 hay thậm chí 5 NTĐ cùng học với nhau, nhưng phổ biến là các lớp ghép có 2 NTĐ. Các LG có thể gồm các NTĐ sát nhau như LG 1 + 2, 1 + 2 + 3, 2 + 3 hoặc 3 + 4 + 5; cũng có LG gồm các NTĐ không liền nhau, ví dụ: 1 + 4, 2 + 5 hoặc 1 + 2 + 4. Trong thực tế, các LG gồm các NTĐ liền nhau ở đầu cấp Tiểu học chiếm tỉ lệ cao nhất.

Hoạt động 2. Phân biệt sự khác nhau giữa lớp ghép và lớp đơn

NHIỆM VỤ

1.1. Hồi tưởng, so sánh và ghi các ý kiến

- a) HV xây dựng bảng để chỉ ra những điểm khác nhau cơ bản giữa dạy học ở LG và dạy học ở lớp đơn.

Các tiêu chí so sánh	Lớp đơn	Lớp ghép
Đặc điểm về HS	-	-
	-	-
Đặc điểm về GV	-	-
	-	-

- b) Từ những đặc điểm trên, HV hãy chỉ ra những nhiệm vụ đặt ra cho người GV trong việc tổ chức dạy học LG:

1.2. Đọc thông tin phản hồi dưới đây và hoàn thiện ý kiến của mình

THÔNG TIN PHẢN HỒI

Trong LG, HS ở các NTĐ khác nhau nên có độ tuổi khác nhau và khả năng khác nhau. Vì thế, môi trường LG có những đặc điểm của một xã hội hay một gia đình: có người lớn tuổi hơn, có người ít tuổi hơn, có người có khả năng hơn và có người kém hơn cùng hoạt động và sinh hoạt chung. Chính những đặc điểm này sẽ tạo điều kiện để khuyến khích các em quan tâm, giúp đỡ và hỗ trợ lẫn nhau trong học tập và trong cuộc sống.

Ở nước ta, LG có các nhóm HS ở những TĐ khác nhau nên các em theo học những chương trình và mục tiêu riêng, do vậy nhiệm vụ học tập và các hoạt động của HS trong cùng một LG cũng khác nhau. Chính sự đa dạng này đòi hỏi LG phải được trang bị những nguồn tài liệu và đồ dùng dạy học hết sức phong phú để đáp ứng được các nhu cầu đa dạng của HS.

Trong LG, một GV có trách nhiệm chuyên môn đối với một vài NTĐ khác nhau nên không thể cùng một lúc giảng dạy trực tiếp cho tất cả các nhóm mà phải phối hợp tổ chức đan xen các hoạt động dạy của thầy với các hoạt động độc lập của trò; hình thành và rèn luyện những kĩ năng học tập tự lập của HS trong môi trường LG từ rất sớm.

Hoạt động 3. Cách kết hợp chương trình để dạy học lớp ghép

NHIỆM VỤ

1.1. Hồi tưởng, ghi các ý kiến vào bảng

- a) HV suy nghĩ về việc tổ chức dạy học ở LG, đưa ra các phương án phối hợp hai chương trình để dạy trong một LG.

-
-
-
-

- b) HV dựa trên kinh nghiệm chuyên môn của mình để chỉ ra những thuận lợi và khó khăn cơ bản của mỗi cách kết hợp chương trình dạy mà mình đã đưa ra.

Kết hợp chương trình để dạy học	Thuận lợi	Khó khăn	Giải pháp
- -	- -	- -	- -
- -	- -	- -	- -
- -	- -	- -	- -
- -	- -	- -	- -

1.2. Đọc thông tin phản hồi dưới đây và hoàn thiện ý kiến của mình

THÔNG TIN PHẢN HỒI

Hiện nay ở nước ta, hình thức dạy học lớp đơn là tiêu chuẩn để thiết kế chương trình, SGK và hệ thống đánh giá. GV ở các LG cũng sử dụng chung những tài liệu và phương tiện, đồ dùng dạy học được thiết kế cho lớp đơn trong hoàn cảnh LG của mình. Trong một LG có hai hay nhiều TĐ, GV cùng một lúc phải đảm bảo thực hiện hai hay nhiều chương trình biên soạn cho từng TĐ có trong lớp mình. Điều đó có nghĩa là GV phải chuẩn bị bài dạy và tổ chức các hoạt động học tập để các NTĐ khác nhau đều thực hiện được những mục tiêu đặt ra. Có rất nhiều cách cấu trúc chương trình và sắp xếp thời khoá biểu khác nhau để dạy trong LG. Có một số cách chính sau:

- a) Cùng một tiết học, các NTĐ học các môn khác nhau, tức là trong lớp mỗi NTĐ học một bài riêng của những môn khác nhau trong chương trình của mình.
- b) Cùng một tiết học, các NTĐ trong lớp cùng học một môn nhưng các bài khác nhau trong chương trình riêng của TĐ lớp mình.
- c) Một bài chung được dạy cho các NTĐ có trong lớp, tức là các NTĐ trong LG sẽ được dạy chung một bài hay một chủ đề nhưng có sự phân hoá trình độ.

Cách phối hợp chương trình thứ nhất sẽ đảm bảo cho việc thực hiện các mục tiêu giáo dục theo TĐ. Vì thế, HS đang học trong lớp đơn có thể chuyển sang học ở LG hoặc ngược lại, HS đang học ở LG có thể chuyển sang học lớp đơn một cách dễ dàng. Tuy nhiên, do các nhóm học các bài khác nhau nên HS có những nhiệm vụ riêng và khó có thể tổ chức các hoạt động chung của HS ở các NTĐ với nhau. Kiểu tổ chức dạy học này buộc GV phải chuẩn bị bài dạy nhiều hơn và điều khiển lớp học vất vả hơn, nó còn làm cho các NTĐ trong lớp phải chia nhau lượng thời gian làm việc với GV.

Kiểu phối hợp chương trình thứ hai sẽ giúp GV tập trung được vào những nội dung gần nhau, nhưng hoạt động của GV và HS không có gì khác với cách phối hợp chương trình dạy ở kiểu thứ nhất, tức là các nhóm HS không có những hoạt động chung trong giờ học mặc dù học chung trong cùng một lớp.

Kiểu phối hợp chương trình thứ ba sẽ giảm nhẹ được công việc chuẩn bị và điều khiển giờ học của GV cho các NTĐ trong LG. Quan trọng hơn, kiểu dạy phối hợp chương trình này sẽ cho phép tổ chức học tập của HS trong LG như một đơn vị học tập thống nhất.

Trong ba kiểu phối hợp chương trình để dạy trong LG, kiểu thứ nhất được sử dụng khá rộng rãi. Các GV lựa chọn các môn học hay các bài học đòi hỏi việc giảng giải và hướng dẫn cận kề của GV để ghép dạy với các môn hay các bài “nhẹ” hơn mà HS có thể tự quản lí và giải quyết được. Kiểu phối hợp chương trình thứ ba thường được sử dụng cho môn Nghệ thuật, Tự nhiên và Xã hội, hay Khoa học.

Phổ biến hiện nay, GV sử dụng một chương trình lớp đơn để dạy chung cho các NTĐ khác nhau trong LG. Đây là kiểu phối hợp được GV xem là nhẹ nhàng nhất vì các NTĐ được dạy như một đơn vị học tập nhưng nó không đáp ứng được các mục tiêu cho từng TĐ. Kiểu dạy này đòi hỏi phải có những hoạt động hỗ trợ khác như cấu trúc lại chương trình, xây dựng những hệ thống hoạt động và nhiệm vụ phân hoá theo TĐ cho các HS trong LG.

Thực tế cho thấy là các GV thường sắp xếp xen kẽ các kiểu phối hợp chương trình để trong một buổi học có lúc cả lớp học chung, có lúc từng NTĐ học riêng với nhau.

Hoạt động 4. Tìm hiểu các hình thức tổ chức dạy học ở lớp ghép

NHIỆM VỤ

1.1. Dựa vào hiểu biết của mình, hãy làm các bài tập sau (Đánh dấu + vào đầu dòng những ý phù hợp với suy nghĩ của bạn).

a) Các hình thức tổ chức học tập cho HS trong LG:

- Một HS điều khiển cả NTĐ thực hiện một số kĩ năng nào đó;
- HS cùng học tập và làm những công việc với các bạn trong nhóm nhỏ.
- Từng cá nhân HS thực hiện những nhiệm vụ được giao.
- GV làm việc với từng HS.

b) Các hình thức tổ chức dạy học trong LG:

- Tổ chức dạy học chung cả lớp.
- Tổ chức dạy học cho từng nhóm trình độ.
- Dạy học trực tiếp cho cá nhân.
- Dạy học theo nhóm nhỏ.
- Tổ chức hoạt động học tập độc lập của học sinh.
- Dạy học phân hoá.

c) Hãy ghi tiếp những điều kiện để GV thực hiện dạy học trực tiếp với các NTĐ:

- GV phải di chuyển liên tục giữa các nhóm.
- Ở mỗi NTĐ hoạt động tương tác giữa GV và HS lần lượt chỉ diễn ra trong thời gian ngắn.
- GV giao cho HS những nhiệm vụ cá nhân hay của nhóm.
-
-
-

d) HV ghi tiếp những ý sau theo sự hiểu biết và kinh nghiệm của mình:
Trong dạy học theo nhóm,

- GV có thể giao cho từng HS làm các việc như:

.....

- GV có thể giao cho HS khá trong nhóm làm những việc như:

.....

- GV có thể giao cho các nhóm nhỏ HS làm các việc như:

.....

- Hai HS ngồi gần nhau có thể:

.....

- HS yếu có thể nhận được sự giúp đỡ từ:

.....

1.2. Đọc thông tin dưới đây và hoàn chỉnh ý kiến của mình

THÔNG TIN PHẢN HỒI

Trong dạy học hiện đại, người ta đề cao vai trò của người GV trong việc tổ chức, hướng dẫn hoạt động học tập của HS hơn là việc cung cấp cho HS những kiến thức có sẵn trong các sách giáo khoa hay sách hướng dẫn. Người GV giỏi là người biết đặt ra những câu hỏi, nêu ra những vấn đề và đưa ra những gợi ý hợp lý để khuyến khích HS có nhu cầu và tự giác tìm kiếm tri thức, suy nghĩ sáng tạo và thực hành những thao tác để có thể giải quyết những vấn đề được đưa ra. Hình ảnh người GV trên tay cầm cuốn sách để đọc cho HS nghe rồi chép lại đã làm hạ thấp giá trị của người GV trong dạy học. Người GV cần phải là người giúp các em chiếm lĩnh tri thức và có những kĩ năng cần thiết để vươn tới những giá trị của nhân loại.

Với vai trò của người tổ chức hoạt động trong LG, GV có thể sử dụng rất nhiều các hình thức tổ chức dạy học khác nhau để đáp ứng những nhu cầu và sự phát triển khác nhau của các cá nhân. Bên cạnh hình thức trực tiếp giảng bài cho cả lớp, cho từng NTĐ, hay cho từng cá nhân, GV còn có thể tổ chức những hình thức học tập khác: một HS điều khiển cả NTĐ thực hiện một số kĩ năng nào đó; HS cùng học tập và làm những công việc với các bạn trong những nhóm nhỏ gồm hai hay một vài em; hoặc từng cá nhân HS thực hiện những nhiệm vụ được giao. Tùy theo nội dung bài học và những mục đích giáo dục đặt ra, GV sẽ lựa chọn các hình

thức tổ chức dạy học cho thích hợp. Có một số hình thức tổ chức dạy học chủ yếu sau thường được dùng trong LG:

Tổ chức dạy học chung cả lớp

Dạy học chung cả lớp là cách thức có hiệu quả để chuyển tải những kiến thức, thông tin đến được một số lượng lớn người nghe cùng một lúc. Hình thức này thường được sử dụng để giới thiệu những vấn đề chung trong nội dung chương trình hay để HS cùng thảo luận những chủ đề có liên quan đến kinh nghiệm, kiến thức của nhiều người. Hình thức tổ chức này thường được dùng khi mở đầu và kết thúc của mỗi tiết, mỗi buổi học hay trong dạy các môn học đòi hỏi phải trình bày những thông tin chung cho HS của các NTĐ, ví dụ như hát, kể chuyện, đạo đức, thể dục và những hoạt động vui chơi, tham quan, lao động.

Tổ chức dạy học chung cho cả LG sẽ giúp GV giảm được số lượng giáo án phải soạn và có thể tập trung vào điều khiển các hoạt động của HS trong giờ học như một đơn vị lớp học thống nhất. Tuy nhiên, hình thức tổ chức dạy học này sẽ khó có thể đáp ứng được các nhu cầu khác nhau của các cá nhân ở các TĐ khác nhau, nên trong thực tế, nó được sử dụng rất hạn chế. Cần lưu ý rằng khi sử dụng hình thức dạy học này, GV phải chú ý lựa chọn và điều chỉnh nội dung sao cho phù hợp với các đối tượng ở các NTĐ khác nhau.

Tổ chức dạy học cho từng nhóm trình độ

Khi làm việc với từng NTĐ, GV có cơ hội chuyển tải những nội dung kiến thức hay hướng dẫn HS thực hành làm bài cụ thể. GV có thể cung cấp những thông tin, trình bày, giải thích những sự vật, hiện tượng hay tổ chức trao đổi với HS. Để duy trì hoạt động học tập của các nhóm, GV phải đưa ra những bài tập hay nhiệm vụ để HS làm việc cá nhân hoặc cùng với các bạn trong nhóm nhỏ. Chính vì vậy, chất lượng dạy học trực tiếp của GV có liên quan trực tiếp với chất lượng quản lý học tập độc lập của HS trong những NTĐ khác có trong lớp học của mình.

Dạy học trực tiếp với nhóm trình độ sẽ có hiệu quả cao khi GV thực hiện những tương tác trực tiếp với HS trong nhóm cùng TĐ. Khi đó, các em thường tập trung lắng nghe lời giảng và tiếp thu bài nhanh hơn. Đây là hình thức tổ chức dạy học phổ biến ở LG hiện nay. Trong LG, để thực hiện dạy học trực tiếp với tất cả các NTĐ, GV phải di chuyển liên tục giữa các nhóm, đặc biệt trong những LG đầu cấp do các em chưa quen làm việc độc lập và chưa có khả năng tự quản cao. Ở mỗi NTĐ, hoạt động

tương tác giữa GV và HS lần lượt chỉ diễn ra trong khoảng 5–10 phút. Biện pháp để duy trì học tập độc lập của HS là giao cho các em những nhiệm vụ cá nhân hay của nhóm có thể hoàn thành trong khoảng thời gian GV dự tính cần để thực hiện dạy học trực tiếp ở NTĐ khác. Những bài tập hay nhiệm vụ này nên được thiết kế ở các mức độ khó, để khác nhau để đáp ứng được các đối tượng HS trong nhóm trình độ. Thêm nữa, GV cần huy động mạng lưới tự quản và cán sự trong mỗi nhóm để các em có thể giúp GV điều hành học tập của các HS khác trong nhóm hay hướng dẫn các bạn làm bài.

Dạy học trực tiếp cho cá nhân

GV thực hiện dạy học trực tiếp cho cá nhân HS trong lớp là hình thức tổ chức dạy học giữa thầy và một trò, dựa trên yêu cầu cụ thể của cá nhân đó. Dạy học cá nhân được coi là một cách thức dạy học hiệu quả cao nhất bởi vì nó đáp ứng được tốt nhất mức độ yêu cầu và phát triển của cá nhân. Tuy nhiên, không thể sử dụng dạy học cá nhân cho tất cả HS trong LG mà chỉ có thể tiến hành với một vài em HS đặc biệt, thường là những em tiếp thu chậm hơn các bạn khác hoặc bị ngắt quãng thời gian học vì những lí do nào đó. Để có thể thực hiện dạy học trực tiếp cho cá nhân trong giờ học, GV cần có những biện pháp điều khiển thích hợp với hoạt động học tập của các HS và các nhóm HS khác: giao bài cho các em làm việc trong nhóm hay làm việc cá nhân. Cần lưu ý rằng thời gian dành cho việc dạy học trực tiếp cho cá nhân không thể kéo dài vì như vậy sẽ làm ảnh hưởng đến việc học tập của số đông các em trong lớp.

Dạy học theo nhóm nhỏ

Dạy học theo nhóm nhỏ là hình thức tổ chức dạy học mà GV phân chia HS trong nhóm cùng TĐ hay trong LG thành các nhóm nhỏ gồm 2 đến 7 em để các em thực hiện những nhiệm vụ học tập cụ thể. Đây là một hình thức tổ chức hoạt động học tập độc lập của HS. Hình thức này có ý nghĩa rất quan trọng trong dạy học LG, không chỉ vì nó cho phép GV có điều kiện làm việc trực tiếp với các NTĐ khác hay cá nhân trong lớp mà còn có khả năng giáo dục rất lớn đối với HS. Chính vì thế, GV phải có kế hoạch xây dựng dần cho HS trong lớp những kĩ năng làm việc trong nhóm từ đơn giản đến phức tạp để các em có khả năng sinh hoạt và làm việc tốt trong nhóm. Trong thực tế, GV cần chú ý sử dụng hình thức tổ chức dạy học theo nhóm nhỏ nhưng tránh xem nó như giải pháp để GV có thể có thời gian làm việc với NTĐ khác mà không chú ý phát huy tác dụng của hoạt động nhóm đối với sự phát triển nhân cách của HS.

Tổ chức hoạt động học tập độc lập của học sinh

Khai thác việc học tập độc lập của HS là một hướng chính để thích ứng với hoàn cảnh mà GV phải phân phối thời gian giảng dạy của mình cho các NTĐ khác nhau trong từng tiết học. Mặt khác, học tập độc lập là giai đoạn đặc biệt quan trọng để HS chuyển những thông tin, kiến thức các em vừa học vào trong những mối quan hệ bên trong để trở thành tài sản trí tuệ của riêng mình. Chính vì thế, tổ chức học tập độc lập của HS có ý nghĩa rất quan trọng và cần được tổ chức một cách chu đáo, cẩn thận.

Để duy trì việc học tập độc lập của HS, GV cần thiết kế những bài tập, nhiệm vụ đáp ứng được các mức độ khả năng khác nhau của HS. Bên cạnh những nhiệm vụ vừa sức và hấp dẫn, GV cần chú ý đến những hình thức đánh giá, khen thưởng thích hợp để động viên, kích thích HS theo đuổi nhiệm vụ được giao đến cùng. GV cần xây dựng trong lớp kho trò chơi học tập, những câu đố vui, bài tập hấp dẫn để khuyến khích HS suy nghĩ, phát triển kiến thức cùng với những sách, báo, truyện và các tài liệu tham khảo phong phú để HS sử dụng khi có thời gian rỗi.

CÂU HỎI TỰ ĐÁNH GIÁ NỘI DUNG 1

1. Bạn hãy đưa ra ba dấu hiệu cơ bản để khẳng định dạy học LG (lớp có nhiều NTĐ) khác với dạy học ở các lớp học phổ biến mà các HS có cùng TĐ.
2. Bạn hãy kể ra ba cách để duy trì hoạt động học tập của HS các NTĐ trong lớp khi bạn đang dạy học trực tiếp cho NTĐ khác.
3. Ai có thể tham gia giúp giải đáp những khó khăn, thắc mắc cho HS trong khi GV đang phải làm việc với NTĐ khác?

THÔNG TIN PHẢN HỒI CHO CÂU HỎI TỰ ĐÁNH GIÁ

Câu 1. Đưa ra ba ý chính:

- HS có TĐ và lứa tuổi khác nhau.
- Một GV phụ trách dạy đồng thời hai hay vài NTĐ.
- Mỗi NTĐ học theo chương trình của TĐ lớp riêng.

Câu 2. Nêu 3 cách chính:

- HS làm việc cá nhân.
- HS làm việc trong nhóm nhỏ.
- Một HS hướng dẫn các bạn trong NTĐ làm việc.

Câu 3. GV có thể huy động HS trong lớp giúp nhau (bạn khá trong NTĐ hay anh/chị lớp trên).

Nội dung 2

MÔI TRƯỜNG HỌC TẬP LỚP GHEP

Hoạt động 1. Tìm hiểu về môi trường học tập lớp ghép

NHIỆM VỤ 1

1.1. Đọc tài liệu và trả lời câu hỏi sau

a) HV đọc tài liệu:

- Tài liệu *Giáo dục lớp ghép và song ngữ ở trường tiểu học Việt Nam – Chuyên đề 1*
- *Day lớp ghép – Tài liệu tham khảo cho GV sư phạm*. Hà Nội, 1992.

b) Ghi lại sự hiểu biết của bạn về môi trường học tập LG.

- Thế nào là môi trường học tập lớp ghép? Môi trường học tập LG bao gồm những yếu tố nào?
- Bạn có nhận xét gì về sự khác nhau giữa môi trường học tập của LG với lớp đơn?

c) Sau khi học xong phần này, bạn có nhận xét gì về sự khác nhau giữa môi trường học tập của LG với lớp đơn?

1.2. Đọc thông tin dưới đây, so sánh với ý kiến của mình và hoàn thiện

THÔNG TIN PHẢN HỒI

1. Môi trường dạy học LG bao gồm môi trường vật chất và môi trường tinh thần.

- Môi trường vật chất là toàn bộ không gian diễn ra quá trình dạy – học lớp ghép, mà ở đó có bảng, bàn, ghế, không khí... thường gọi là không gian lớp học, được bố trí, sắp xếp hợp lí để đảm bảo dạy học lớp ghép đạt hiệu quả.

Việc sử dụng không gian lớp học ở LG một cách hợp lí là cần thiết bởi vì: Ở lớp ghép, do đặc điểm trong cùng một không gian diễn ra hoạt động học tập của các NTĐ khác nhau, đồng thời trong các giờ dạy HS thường xuyên được chia thành các nhóm nhỏ để học đọc lập; HS ở độ tuổi tiểu học lại thường ưa thích tranh ảnh, vật thực... sinh động và hấp dẫn, nên

nếu lớp học bài trí nghèo nàn, bố trí không phù hợp với đặc điểm tổ chức dạy học ở LG sẽ ảnh hưởng tới quá trình dạy học, tới hiệu quả của từng giờ dạy.

Sắp xếp vật dụng trong lớp cần đảm bảo phù hợp với việc tổ chức dạy học LG, đảm bảo sự giao tiếp thân thiện giữa GV và HS, giữa HS và HS. Phòng học được trang trí đơn giản, đủ ánh sáng, tạo được không khí ấm áp trong quá trình dạy học.

- Môi trường tinh thần gồm các mối quan hệ giữa GV, HS, cộng đồng liên quan tới quá trình dạy học lớp ghép. Tạo được mối quan hệ tốt giữa GV với HS, giữa nhà trường với cộng đồng sẽ giúp cho các hoạt động dạy học LG đạt hiệu quả.
2. Việc xây dựng và sử dụng không gian lớp học trong lớp ghép cần đảm bảo:
- Phục vụ mục tiêu giáo dục nhằm nâng cao chất lượng dạy học.
 - Lấy phương pháp dạy học mới “thầy chủ đạo, trò chủ động” làm cơ sở.
 - Đảm bảo tính khoa học, thẩm mỹ, vệ sinh học đường, linh hoạt và thực tiễn.
 - Phù hợp với tâm lý trẻ em độ tuổi tiểu học nói chung và HS tiểu học vùng dân tộc thiểu số nói riêng. GV và HS cùng làm, có sự tham gia của phụ huynh HS.

NHIỆM VỤ 2

2.1. Vẽ sơ đồ lớp học và phân tích

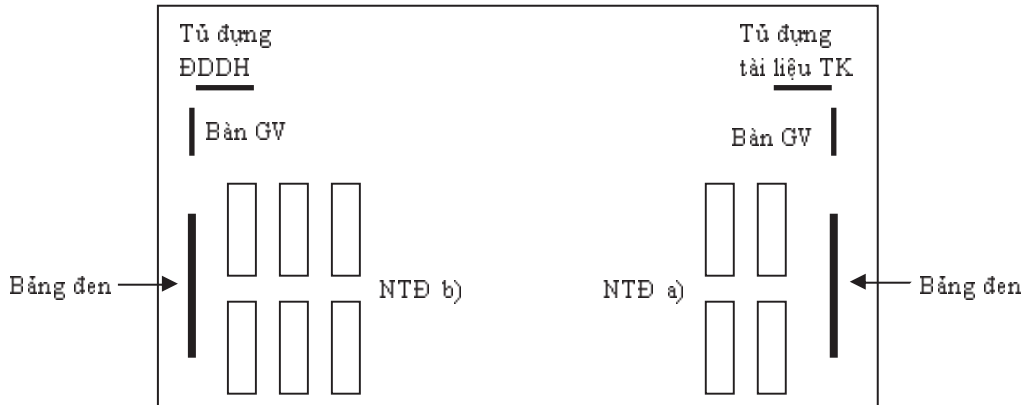
- a) Vẽ lại sơ đồ về cách sắp xếp không gian lớp đơn.
- b) Vẽ sơ đồ mô tả không gian phòng học LG của bạn.
- c) Ghi lại sự giống nhau và khác nhau giữa không gian lớp học giữa lớp đơn và lớp ghép.

2.2. Đọc thông tin phản hồi dưới đây và hoàn thiện ý kiến của mình

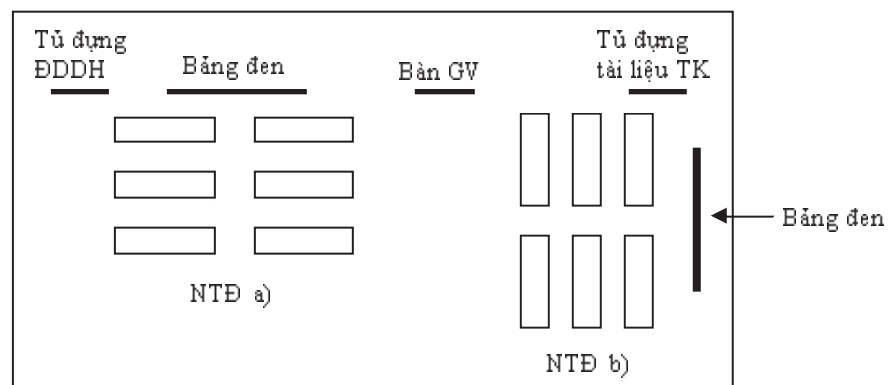
THÔNG TIN PHẢN HỒI

– Sơ đồ: Môi trường vật chất lớp ghép hai trình độ:

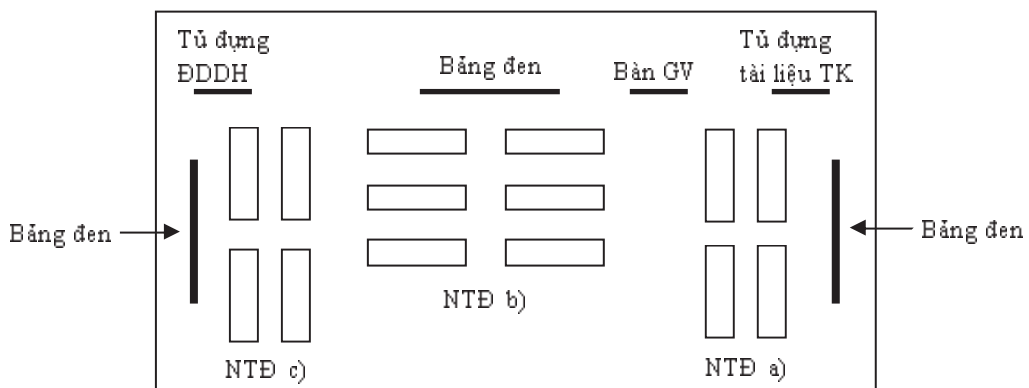
Hình thức 1:

Hình thức 2:

– Sơ đồ: Môi trường vật chất lớp ghép ba trình độ:

- Không gian lớp học giữa lớp đơn và lớp ghép có sự giống nhau và khác nhau.

Giống nhau ở chỗ, cũng có những đồ vật: bảng, bàn, ghế, tủ.... Khác nhau: do lớp ghép bao gồm hai hay nhiều hơn các nhóm trình độ cùng học trong một không gian lớp học nên việc bố trí các đồ vật ở các vị trí thuận lợi cho việc sử dụng của các nhóm trình độ.

NHIỆM VỤ 3

3.1. Suy nghĩ, phân tích và trả lời câu hỏi sau

- Theo bạn, môi trường tinh thần tác động thế nào tới chất lượng dạy học ở lớp ghép?
- Cần làm thế nào để tạo ra sự thoải mái, thân thiện, gắn gũi trong mối quan hệ GV – HS, HS – HS trong môi trường học tập LG? Ghi lại những kinh nghiệm của bản thân.
- Viết ý kiến của bạn vào giấy A₄; Trao đổi với đồng nghiệp khi sinh hoạt chuyên môn.

3.2. Đọc thông tin phản hồi dưới đây và hoàn chỉnh ý kiến của mình

THÔNG TIN PHẢN HỒI

Môi trường tinh thần trong môi trường dạy học LG bao gồm: các mối quan hệ GV, gia đình, cộng đồng và HS.

- Giáo viên có vai trò quan trọng trong quá trình tiếp nhận kiến thức và rèn luyện của HS. Tình cảm, thái độ của người GV đối với HS ảnh hưởng trực tiếp tới HS trong quá trình đó. Trong môi trường LG, người GV cần tạo mối quan hệ mật thiết, gắn bó với HS để tạo nên môi trường học tập thân thiện.
- Ở vùng dân tộc thiểu số, nhiều gia đình chưa thật sự quan tâm tới việc học tập của con cái, còn khoán trắng chất lượng cho GV. Cần có mối quan hệ tốt giữa nhà trường với gia đình trong việc duy trì sĩ số, tạo môi trường học tập thuận lợi thì việc học tập của HS LG mới có nhiều cơ hội tiến bộ.
- Cộng đồng là nơi các em giao tiếp hàng ngày. Những giá trị truyền thống, định hướng kinh tế, đặc điểm xã hội và tôn giáo đều ảnh hưởng đến việc dạy và học trong nhà trường. Nhà trường, đặc biệt là GV dạy LG cố gắng tận dụng những tập quán tốt của cộng đồng trong giáo dục trẻ. Phối hợp với cộng đồng trong những hoạt động giáo dục cụ thể của LG, tạo môi trường dạy học thuận lợi cho HS học ở LG.

- Nhà trường là nơi trẻ em học tập, ở đây trẻ có cơ hội tiếp xúc với bạn bè cùng trang lứa, với bạn bè thuộc các dân tộc khác nhau. Trong LG, do có nhiều nhóm trình độ nên trẻ thuộc nhiều độ tuổi khác nhau. Nếu tạo được mối quan hệ tốt giữa HS – HS trong một lớp, thông qua các hoạt động ở lớp ghép như học theo nhóm thì chất lượng học tập của HS được nâng lên, tinh thần đoàn kết được thiết lập, ý thức tập thể được xây dựng... Trong trường hợp mối quan hệ đó không được thiết lập thì việc tiến hành các kĩ thuật LG sẽ không thực hiện được. Do vậy, đòi hỏi phải xây dựng mối quan hệ giữa HS – HS trong trường theo hướng đoàn kết, giúp đỡ nhau cùng tiến bộ.

Hoạt động 2. Thực hành sắp xếp không gian hoạt động của giáo viên và học sinh trong môi trường lớp ghép

NHIỆM VỤ 1

1.1. Mô tả, vẽ và phân tích

- a) Vẽ lại cách sắp xếp không gian hoạt động của GV và HS trong phòng học LG của bạn ở địa phương.
- b) Phân tích sơ đồ đã vẽ và đưa ra ý kiến thay đổi cách sắp xếp không gian hoạt động của GV hoặc HS hợp lí, khoa học hơn.
- c) Dựa vào sơ đồ của bạn, cùng HS sắp xếp không gian phòng học nơi bạn dạy học theo các hoạt động (một trong 3 kiểu sắp xếp).
- d) Trao đổi với đồng nghiệp trong khi sinh hoạt chuyên môn về sơ đồ được coi là tối ưu của bạn.

1.2. Đọc thông tin dưới đây và đối chiếu với cách sắp xếp của mình về môi trường hoạt động trong lớp ghép

NHIỆM VỤ 2

2.1. Thực hành

- a) Dựa vào sơ đồ của bạn (trong nhiệm vụ 1) cùng HS sắp xếp không gian phòng học nơi bạn dạy học theo các hoạt động (3 kiểu sắp xếp).
- b) Vẽ lại sơ đồ 3 kiểu sắp xếp thiết bị ĐDDH, không gian lớp học đã thực hành.
- c) Trưng bày bức vẽ sơ đồ lên tường.

2.2. Đọc thông tin dưới đây và đối chiếu với cách sắp xếp của mình về môi trường hoạt động trong lớp ghép

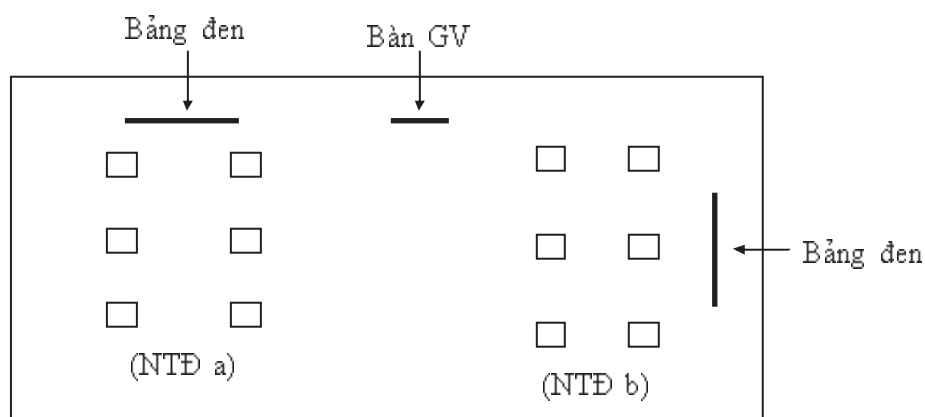
THÔNG TIN PHẢN HỒI

- Bàn làm việc của GV nên đặt ở vị trí thích hợp, giúp GV có thể bao quát toàn lớp học, không bị các vật dụng chắn, vướng.
- Việc sắp xếp chỗ ngồi hợp lí cho HS các NTĐ có ý nghĩa hết sức quan trọng đối với việc đảm bảo trạng thái học tập tốt, với mục đích: Tạo điều kiện để HS chủ động làm việc độc lập; GV dễ quan sát, theo dõi, điều khiển các hoạt động của cả lớp và của từng HS. Chỗ làm việc của HS (nhóm, cá nhân) do GV quyết định căn cứ vào khả năng tiếp thu và mức độ hiếu động của HS trong lớp. Sự thay đổi vị trí, chỗ ngồi còn góp phần tạo hứng thú học tập cho HS.
- Một số cách sắp xếp:
 - + Cách sắp xếp chỗ ngồi cho HS quay về một hướng, HS ngồi đối diện với GV. Cách bố trí này thuận lợi cho hoạt động trực tiếp giữa GV và HS, có thể thực hiện ở những giờ dạy chung, những hoạt động chung khi GV làm việc chung với lớp. Cách sắp xếp này làm hạn chế những hoạt động giữa HS với HS.
 - + Xếp chỗ ngồi theo nhóm: Mỗi nhóm có một nhiệm vụ riêng. HS ngồi quây quần, cùng thực hiện nhiệm vụ của nhóm, do trưởng nhóm điều khiển, hoặc thực hiện nhiệm vụ cá nhân do GV trực tiếp giao việc.

Ngồi theo cách này, GV có thể đến làm việc trực tiếp với từng nhóm, hướng dẫn nhóm trưởng và từng HS (đặc biệt là HS yếu). Các nhóm làm việc độc lập không cản trở đến hoạt động của nhau.
 - + Xếp chỗ ngồi theo hình chữ U: HS ngồi theo hình chữ U để cùng làm việc với GV hoặc làm việc theo nhóm, mỗi nhóm có một nhiệm vụ. Chỗ ngồi của HS (nhóm, cá nhân) có thể thay đổi theo từng hoạt động, từng tiết học hoặc từng khoảng thời gian ngắn của tiết học nhằm đạt được mục đích của tiết dạy, (nếu phòng học đủ rộng) sẽ thuận tiện cho sự tác động qua lại giữa GV và HS, giữa HS với nhau. Cách sắp xếp chỗ ngồi cho HS theo nhóm sẽ khuyến khích HS trao đổi, hợp tác với nhau trong công việc.

Khi sắp xếp bàn ghế trong phòng học, GV cần ghi nhớ: lối đi lại trong phòng, chỗ dành cho sự làm việc theo nhóm, cho cá nhân,...
- Một số sơ đồ cách sắp xếp chỗ làm việc của GV và HS:

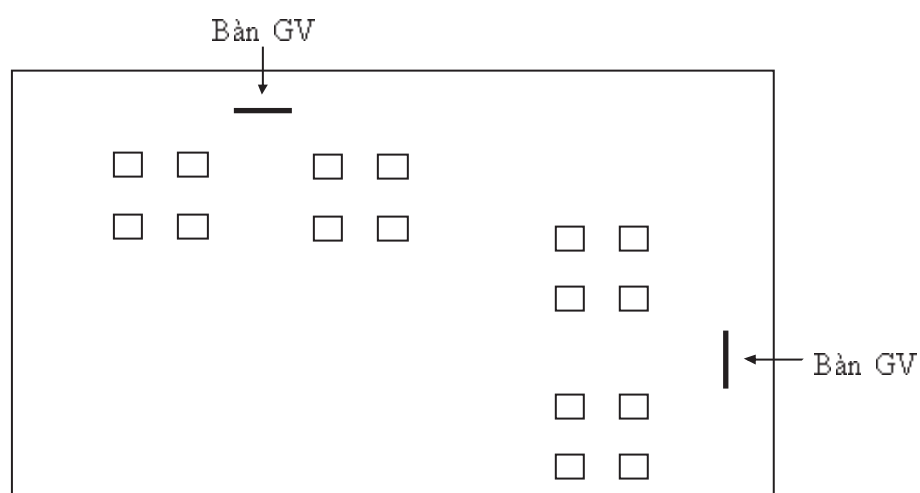
a) HS ngồi quay về một hướng đối diện với GV

b) HS ngồi quay về một hướng theo hình chữ U

c) HS ngồi hướng vào nhau theo nhóm nhỏ

Hoạt động 3. Tổ chức sắp xếp thiết bị, đồ dùng trong phòng học

NHIỆM VỤ

1.1. Nghiên cứu và thực hành

- a) Những thiết bị, đồ dùng cần thiết trong phòng học là gì?
- b) Dựa vào hoạt động 2, hướng dẫn HS ở lớp học của bạn sử dụng không gian phòng học để trưng bày góc bộ môn.
- c) Thực hành trưng bày sản phẩm trên tường, sắp xếp các góc bộ môn, trưng bày sản phẩm, sách...

1.2. Đọc thông tin dưới đây và hoàn chỉnh ý kiến của mình

THÔNG TIN PHẢN HỒI

- Để đảm bảo cho việc dạy học ở lớp ghép đạt hiệu quả cao, cần bố trí các thiết bị, đồ dùng dạy học cần thiết ở trong phòng học. Ngoài bảng, bàn ghế GV, bàn ghế HS còn có: các góc bộ môn; tủ, giá sách; bàn, giá/tủ để thiết bị dạy – học...
- Tùy theo hình dáng, kích thước của phòng học, người sử dụng, số lượng nhóm HS và những mục tiêu cần đạt, có thể có những cách sắp xếp khác nhau trong các phòng học. Có thể trưng bày ở những nơi được quy định như sau:
 - + Góc bộ môn: để các mô hình, thiết bị liên quan tới môn học; đồ dùng tự làm của GV, HS; sách, tài liệu tham khảo; sơ đồ, họa đồ, bài viết, tranh vẽ của HS; tranh ảnh in; mô hình do HS, GV, cha mẹ HS... sưu tầm hoặc tự làm...

Cách sắp xếp: Đồ dùng nào sử dụng lâu dài treo lên cao, đồ dùng theo chủ đề treo ở nơi thích hợp để dễ tháo gỡ, thay đổi. Màu sắc cần đảm bảo tính mỹ thuật và vệ sinh học đường.

Các góc bộ môn:

- Góc Toán
- Góc Tiếng Việt
- Góc Tự nhiên và Xã hội
- Góc các bộ môn khác

Lưu ý: Góc Toán và góc Tiếng Việt thường được sắp xếp ở hai mảng tường liền kề hoặc đối diện nhau. Góc Tự nhiên và Xã hội giúp HS gắn bó thêm với cộng đồng. Sản phẩm trưng bày là vật thật, mô hình mang đậm nét văn hoá truyền thống dân tộc.

- + **Bảng lớp:** Mỗi nhóm trình độ có một bảng riêng
Bảng đen được đặt ở vị trí sao cho: HS dễ quan sát; GV và HS sử dụng tối đa diện tích của bảng.
- + **Tủ, giá sách:** Tủ nên đặt ở góc phòng; Giá sách đặt ở nơi gần cửa sổ; Đồ dùng, tài liệu, hồ sơ để trong tủ và giá cần được sắp xếp gọn gàng, ngăn nắp, thuận tiện cho việc sử dụng.
- + **Bàn, giá/tủ để thiết bị dạy – học:**
Nên có một số bàn đặt ở góc lớp hoặc cạnh tường của các góc bộ môn dùng để trưng bày sản phẩm do HS, GV tự làm dành cho môn học đó. Sản phẩm trưng bày cần có nhãn ghi tên người làm hoặc người sưu tầm. Có giá/tủ để đựng thiết bị dạy học và các sản phẩm trưng bày luân phiên.
- + **Những vị trí khác của phòng học:** Có thể trang trí quanh các cột nhà: treo lọ hoa, treo giá, cắm cờ; phía dưới trần nhà có thể treo dây móc xích, hoa giấy... Những mảng tường trống có thể treo tranh ảnh, biểu bảng, đồ vật... theo chủ đề. Khi hết thời gian trưng bày, dễ dàng cất đi, thay bằng hiện vật khác.
Tranh ảnh, biểu bảng, đồ vật.. được trưng bày phải đảm bảo hài hoà về màu sắc, kích thước, mỹ thuật và vệ sinh học đường. Số lượng và chủng loại những vật trang trí này dùng ở mức độ vừa phải.

Hoạt động 4. Thực hành xây dựng môi trường dạy học lớp ghép ở một số giờ học

NHIỆM VỤ 1

1.1. Liệt kê một số giờ học khác môn

a) Liệt kê về cách sắp xếp không gian phòng học:

- + Cho giờ dạy môn Tiếng Việt và môn Toán.
- + Cho giờ dạy môn Toán và môn Nghệ thuật.
- + Cho giờ dạy môn Tiếng Việt, môn Tự nhiên và Xã hội.

- b) Bạn hãy viết vào giấy một cách sắp xếp không gian phòng học của một giờ dạy khác môn và đánh giá kết quả mà bạn đã thu được sau khi học phần này.

1.2. Đọc thông tin dưới đây và liên hệ với cách sắp xếp không gian ở trên xem đã thật hợp lí chưa. Nếu chưa thì điều chỉnh

THÔNG TIN PHẢN HỒI

- Trong giờ học này mỗi NTĐ có nhiệm vụ khác nhau, vì vậy cần tạo cho mỗi nhóm một khoảng không gian phù hợp với các hoạt động sẽ diễn ra cùng một thời gian trong môi trường học tập LG. Việc sắp xếp không gian bao gồm: sắp đặt đồ dùng dạy – học, thiết bị theo nội dung môn học ở các góc bộ môn cần được tiến hành trước giờ dạy và đúng với nội dung bài học của các NTĐ.
- Giờ dạy này cần có thời gian cho hoạt động chung của cả lớp.
- GV huy động HS tham gia vào việc trang trí và sử dụng không gian lớp học, cho phép HS bày tỏ ý kiến về những quyết định có ảnh hưởng đến môi trường học tập của các em. Qua việc làm của HS, môi trường tinh thần trong LG được cải thiện qua các hoạt động hợp tác giữa HS và HS.
Lưu ý: Các sản phẩm của HS được trưng bày, treo, dán lên tường cần chú ý có đầy đủ các thành phần HS trong lớp.

NHIỆM VỤ 2

2.1. Xem băng và ghi chép ý kiến cá nhân

- a) Xem trích đoạn giờ học chung phân môn Kể chuyện ở LG hai trình độ 3 + 4.
- b) Ghi lại ý kiến về cách tổ chức dạy học trong trích đoạn vừa xem:
- + Cách sắp xếp chỗ ngồi.
 - + Vị trí làm việc của GV.
 - + Sắp xếp đồ dùng dạy – học, sản phẩm tự làm...
 - + Sử dụng không gian phòng học.
- c) Hãy hỏi tường cách sắp xếp thiết bị, ĐDDH, không gian phòng học trong trích đoạn băng và có thể bổ sung cho lớp học của bạn.

2.2. Đọc thông tin dưới đây và bổ sung ý kiến cho cá nhân

THÔNG TIN PHẢN HỒI

- Thời gian các NTĐ cùng học chung một nội dung kiến thức thì sắp xếp HS ngồi cùng quay về một hướng. Thời gian các NTĐ học nội dung kiến thức theo các trình độ khác nhau thì sắp xếp HS ngồi theo từng NTĐ...
- Việc sắp đặt các thiết bị, đồ dùng dạy – học tùy thuộc vào nội dung của giờ học. Các thiết bị, ĐDDH được sử dụng trong từng không gian học tập của mỗi nhóm. Nếu GV thấy cần có sự hợp tác của các nhóm thì cần tạo ra không gian hợp lý cho các nhóm hoạt động.

NHIỆM VỤ 3

3.1. Suy nghĩ và trả lời câu hỏi

- + Hoạt động học tập diễn ra ở sân trường cần chú ý đến những điều kiện gì?
- + Môi trường xung quanh trong giờ học này ảnh hưởng gì tới HS?
- + Cần có những biện pháp nào để hạn chế sự ảnh hưởng của môi trường xung quanh tới HS trong giờ học này?

3.2. Viết các biện pháp nhằm hạn chế sự ảnh hưởng của môi trường xung quanh tới HS trong giờ học ngoài phòng học vào giấy khổ to (A₀), treo lên tường để ghi nhớ thường xuyên.

3.3. Đọc thông tin dưới đây và hoàn chỉnh các ý kiến trong nhiệm vụ 3.1, 3.2

THÔNG TIN PHẢN HỒI

- Sân chơi cần được coi và tổ chức như một bộ phận của môi trường học tập. Sân chơi không chỉ là một phương tiện để giáo dục thể chất mà có thể kết hợp chơi trò chơi học tập. Khi tiến hành đo đạc (trong giờ học Toán), tìm phương hướng (trong giờ Tự nhiên và Xã hội) thì sân chơi được xem như một không gian học tập.
- Khi hoạt động học tập diễn ra ở sân trường, GV cần chú ý đến thời tiết, sự an toàn, cần tận dụng các tán cây xanh, các mái hiên nhà..., cần tìm một vị trí thích hợp để tập hợp, điều hành HS.
- Những giờ học ngoài phòng học cần tránh sự phân tán của các nhóm học tập, không để HS bị ảnh hưởng bởi môi trường xung quanh, do đó cần có hiệu lệnh điều hành và chia nhỏ sự quản lý.

Nội dung 3

VAI TRÒ CỦA GIÁO VIÊN TRONG VIỆC XÂY DỰNG MÔI TRƯỜNG DẠY HỌC LỚP GHEP CÓ HIỆU QUẢ

Hoạt động 1. Xác định những yêu cầu đặt ra đối với giáo viên dạy lớp ghép

NHIỆM VỤ

1.1. Rà soát, suy nghĩ và ghi chép ý kiến cá nhân

Bạn đồng ý với những ý kiến nào và phản đối những ý kiến nào dưới đây?

(Đánh dấu x vào ô những ý phù hợp với suy nghĩ của bạn)

- Trẻ em thích GV chỉ bảo cẩn thận từng việc một.
- Trẻ em thích làm như người lớn để tự quản lí việc học tập của mình.
- Trẻ em không thể tự quản lí việc học tập của chúng được.
- Trẻ em thích học với nhau.
- Trẻ em thích học những cái có thể áp dụng được ngay.
- Trẻ em thích được làm như thầy, cô giáo để dạy học cho người khác.

1.2. Đọc thông tin dưới đây và đối chiếu với ý kiến của mình ở trên

THÔNG TIN PHẢN HỒI

Tâm lí lứa tuổi và đặc điểm học tập của học sinh tiểu học

Trẻ em không tiếp thu kiến thức một cách thụ động và mỗi HS đều có kho kiến thức riêng trên cơ sở những kinh nghiệm sống và học tập trước đó. Dạy học sẽ có hiệu quả nếu HS thiết lập được mối liên hệ giữa những cái mới học với kho kiến thức mà các em đã có. Quan trọng hơn, trẻ em không những cần được học chữ, biết tính toán để có thể thực hành trong cuộc sống hằng ngày mà còn cần được học những hành vi, cử chỉ, những lời nói và cách suy nghĩ, lập luận để hoà nhập vào cuộc sống xung quanh.

Việc học tập của HS tiểu học sẽ đạt hiệu quả cao trong những hoạt động thực hành và trong các hoạt động mà trẻ thấy thích thú.

Mỗi đứa trẻ có những kinh nghiệm và khả năng khác nhau đối với những dạng hoạt động khác nhau và các lĩnh vực khác nhau. Do đó, mỗi đứa trẻ có mức độ tiếp thu kiến thức riêng.

Quá trình học tập của trẻ diễn ra ở mọi nơi, mọi lúc và mọi tình huống, không chỉ ở trường học mà cả ở nhà và ở những chỗ chúng vui chơi. Trẻ không chỉ học từ trong sách, báo, mà quan trọng hơn chúng có thể học từ trong những hoạt động, trong các tình huống trong cuộc sống. Trẻ không chỉ học từ thầy giáo hay người lớn mà chúng có thể học được rất nhiều từ bạn bè trong những buổi trò chuyện, tranh luận hay cùng học với nhau. GV cần sử dụng những nguồn thông tin, tư liệu phong phú trong sách, báo và cả những hiện tượng, tình huống trong cuộc sống thực, đặc biệt là kinh nghiệm và thực tế của chính các em để kích thích HS suy nghĩ, đưa ra những nhận xét, giải thích và đánh giá theo ý kiến, quan điểm riêng của các em.

Hoạt động của giáo viên lớp ghép

LG bao gồm những HS ở các lứa tuổi và trình độ khác nhau, có những kinh nghiệm và nhiệm vụ học tập khác nhau. Vì thế, môi trường LG có tính đa dạng như một xã hội thu nhỏ. Những mối quan hệ trong học tập và giao tiếp trên cơ sở trách nhiệm và sự tin cậy lẫn nhau sẽ làm các em tự tin hơn và học được ở nhau những kinh nghiệm sống cần thiết. GV cần chú ý:

- Tổ chức lớp học của mình thành một môi trường mà mỗi HS có cơ hội thể hiện và phát triển khả năng cũng như trách nhiệm cá nhân của mình, đặc biệt đối với các em thiếu mạnh dạn và chưa có thành tích rõ rệt.
- Tổ chức lớp học của mình thành một môi trường mà các HS có quan hệ thân thiết với nhau và luôn có nhu cầu được chia sẻ, học hỏi lẫn nhau và giúp đỡ nhau.

Dạy học LG đòi hỏi GV phải xây dựng kế hoạch bài dạy một cách công phu để thu hút tất cả HS trong lớp hoạt động tích cực để đạt đến những mục tiêu đã đặt ra cho các nhóm TD khác nhau. GV dạy LG không thể đặt sự quan tâm của mình đến nhóm này hay bài này hơn nhóm khác hay bài khác. Có 3 câu hỏi GV cần trả lời trong lúc soạn giáo án:

- HS các NTĐ cần phải nắm được cái gì trong bài này? (mục tiêu)
- Làm thế nào để HS học những kiến thức hay kỹ năng này tốt hơn? (Cách tổ chức và phương pháp)
- HS cần bao lâu để hoàn thành hoạt động này?

Để điều khiển một giờ học ở LG, GV phải tổ chức các hình thức dạy học khác nhau như dạy trực tiếp cho cả lớp hay cho từng NTĐ hoặc cho HS các nhóm khác học tập độc lập khi GV không có mặt. Tuy nhiên, GV dạy LG nên chú ý rằng học tập theo nhóm nhỏ có ý nghĩa giáo dục rất lớn bởi vì trong nhóm các em có thể cùng nhau giải quyết những nhiệm vụ phức tạp hơn và hơn nữa, các em có thể học được rất nhiều các kỹ năng cần thiết từ trong các hoạt động chung của nhóm. GV nên chú ý sử dụng các hình thức tổ chức dạy học khác nhau để HS học được những kinh nghiệm làm việc khác nhau.

Dạy học LG là một công việc không dễ dàng nhưng GV có thể tìm thấy sự trợ giúp trong môi trường hoạt động của mình: các bạn đồng nghiệp, cha mẹ HS và chính các em HS. GV hãy tìm cách lôi cuốn các lực lượng cùng tham gia vào quá trình dạy học để mỗi người đều có trách nhiệm và được phát huy khả năng của mình trong sự nghiệp giáo dục trẻ em.

Cho đến nay, dạy học LG vẫn đang sử dụng chung hệ thống chương trình và sách giáo khoa được biên soạn theo từng lớp. Điều đó vừa đặt ra yêu cầu cao đối với GV dạy LG, vừa kích thích tính sáng tạo và linh hoạt trong thực tế tổ chức dạy học LG của GV. Trách nhiệm tổ chức dạy học để giúp đỡ các HS của mình đạt đến những mục tiêu giáo dục đã được đặt ra là một đòi hỏi có tính pháp lý và chính vì thế, GV buộc phải nắm vững Chương trình tiểu học và đặc biệt là chương trình của các NTĐ trong lớp mình dạy. Tuy nhiên, Chương trình tiểu học và chính sách, quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo luôn khuyến khích các GV nói chung, GV dạy LG nói riêng có những sáng kiến để cải tiến và nâng cao chất lượng dạy học. Bạn đã có những hiểu biết ban đầu về dạy học LG, bạn hãy chia sẻ với chúng tôi và các bạn đồng nghiệp những suy nghĩ, ý kiến của mình để chúng ta cùng hỗ trợ và hợp tác với nhau trong việc tổ chức dạy học LG.

Hoạt động 2. Giáo viên với việc xây dựng môi trường dạy học lớp ghép có hiệu quả

NHIỆM VỤ 1

1.1. Rà soát, suy nghĩ và ghi chép lại ý kiến cá nhân

a) HV tự kiểm tra xem mình đã hiểu về môi trường học tập LG chưa? Bạn đồng ý với những ý kiến nào dưới đây? Hãy đánh dấu x vào ô .

GV cần linh hoạt, chủ động, sáng tạo khi sắp xếp thiết bị ĐDDH.

Tổ chức một giờ học ở LG theo các bước như ở lớp đơn.

GV cùng HS sắp xếp không gian phòng học phù hợp với giờ học.

Các góc bộ môn chỉ cần trưng bày một lần ngay đầu năm học.

Chỗ ngồi của GV và HS giống ở lớp đơn.

Ý kiến khác:

b) Hãy liệt kê những công việc mà bạn cho rằng đặc biệt quan trọng đối với GV khi xây dựng môi trường học tập LG:

1.2. Đọc thông tin dưới đây và hoàn chỉnh ý kiến của mình

THÔNG TIN PHẢN HỒI

GV dạy LG có vai trò quan trọng trong việc tạo dựng môi trường học tập LG trong một phòng học cụ thể. Không gian phòng học LG được sử dụng, sắp xếp linh hoạt và phù hợp với các nhóm HS khác nhau, đồng thời giúp GV tổ chức các hoạt động đa dạng một cách dễ dàng.

Việc xây dựng không gian phòng học phụ thuộc vào hoàn cảnh cụ thể của từng địa phương, của từng phòng học. Trong quá trình xây dựng và sử dụng không gian phòng học, GV cần quan tâm:

- + Giáo dục HS giữ gìn, bảo quản các vật liệu trong phòng học, coi đó là những tài sản quý của lớp.
- + Động viên, khuyến khích HS, cha mẹ HS, cán bộ và nhân dân trong cộng đồng cùng tham gia sưu tầm tư liệu làm phong phú thêm cho lớp học.
- + Thường xuyên đổi mới cách trưng bày và trang trí phòng học cho hấp dẫn để HS thêm yêu lớp, ham mê học tập.
- + Phối hợp với địa phương giữ gìn phòng học, làm cho phòng học thực sự là nơi hấp dẫn chẳng những với trẻ em mà còn với cả cộng đồng. Với phòng học tranh tre nứa lá, chưa có đủ các hình thức bảo vệ thì việc phối hợp với cộng đồng trong việc giữ gìn, bảo vệ phòng học lại càng quan trọng.

NHIỆM VỤ 2

2.1. Tổ chức, vận động cộng đồng tham gia xây dựng môi trường dạy học lớp ghép

- Tại sao phải vận động cộng đồng tham gia?
- Làm thế nào để vận động cộng đồng tham gia?
- Những nội dung tham gia của cộng đồng với việc xây dựng môi trường dạy học lớp ghép.

2.2. Đọc thông tin dưới đây và hoàn chỉnh ý kiến của mình

THÔNG TIN PHẢN HỒI

- Lớp ghép thường đóng ở các điểm trường lẻ, cơ sở vật chất thiếu thốn, ý thức tham gia giáo dục của một số cha mẹ HS chưa cao. Do vậy, việc vận động, tổ chức cộng đồng tham gia xây dựng môi trường lớp ghép là quan trọng.
- Một số nguyên tắc trong công tác tổ chức, vận động cộng đồng:
- + Cần huy động tất cả các dân tộc có trong cộng đồng nơi đặt lớp ghép tham gia công tác giáo dục, đảm bảo sự đoàn kết, bình đẳng giữa các dân tộc cũng như đảm bảo cho việc phát huy và giữ gìn nét văn hoá đặc trưng của từng dân tộc đối với các hoạt động dạy học của lớp ghép.

- + Cần đảm bảo tính hiệu quả của từng hoạt động phối hợp. Hiệu quả cụ thể của các hoạt động sẽ đem lại sự hào hứng, phấn khởi cho các bên tham gia, tạo nên niềm tin, sự hi vọng và ý muốn tiếp tục tham gia vào các công việc khác.
- + Cần căn cứ vào chức năng, nhiệm vụ của các tổ chức trong xã; biết dựa vào các thiết chế xã hội ở vùng dân tộc thiểu số như: trưởng họ, già làng... để tổ chức, vận động cộng đồng tham gia giáo dục.
- Một số nội dung cụ thể:
 - + Tham mưu với cấp uỷ, chính quyền, đoàn thể và các tổ chức xã hội ở địa phương để bàn bạc và quyết định các hoạt động: vận động HS đi học, hỗ trợ tài lực vật lực cho phòng học lớp ghép: làm hàng rào, trồng cây xanh... Huy động cộng đồng cùng tham gia bảo vệ, giữ gìn lớp học hàng ngày.
 - + Mời già làng, trưởng bản... giới thiệu về tập quán, phong tục, kĩ thuật canh tác cho GV, HS... Hướng dẫn CB, GV nói tiếng dân tộc.
 - + Vận động phụ huynh cùng HS trang trí lớp học; cung cấp cho lớp ghép những vật dụng liên quan tới văn hoá các dân tộc để trưng bày...
 - Để làm tốt công tác vận động cộng đồng, ban giám hiệu cần có kế hoạch cụ thể hàng năm. Cán bộ, GV cần chủ động tìm hiểu phong tục tập quán các dân tộc ở địa phương, tự học tiếng dân tộc...

D. CÂU HỎI TỰ ĐÁNH GIÁ

Bạn hãy trả lời các câu hỏi sau:

1. Suy nghĩ của bạn về môi trường học tập LG khác gì so với trước đây?

2. Bạn hãy mô tả một môi trường học tập LG hai TĐ (liệt kê các yếu tố và mối quan hệ...).

3. Bạn còn có trở ngại sau khi học tiểu module này không? Hãy nêu định hướng vận dụng về môi trường tinh thần cho lớp học của bạn.

Không trở ngại

Có trở ngại

4. Trong các giờ học, bạn sắp xếp HS ngồi theo kiểu nào nhiều nhất? Tại sao?

Bạn có hài lòng với cách sắp xếp đó không?

Có

Không

5. Bạn đã sử dụng các kiểu sắp xếp chỗ ngồi học trong những giờ học ngoài lớp học cho môn học nào? Nêu thuận lợi và khó khăn khi sử dụng sơ đồ cách sắp xếp chỗ ngồi đó.

6. Bạn hãy đánh dấu X vào ô thích hợp với bạn theo 3 cột từ trái sang phải dưới đây:

Nội dung	Hài lòng	Bình thường	Chưa hài lòng
Đã có thêm kinh nghiệm sau khi học nội dung này			
Chủ động trong công việc, tạo ra môi trường học tập thân thiện, thoải mái, đoàn kết...			
Nội dung đã tiếp thu ở tiểu module này			
Các nội dung khác			

7. Bạn hãy đánh dấu x vào ô đầu câu mà bạn thấy phù hợp.

- a) Các góc bộ môn không cần thay đổi nội dung theo tuần hoặc chủ đề.
- b) Chỗ ngồi của HS thay đổi theo giờ học cụ thể.
- c) Vị trí làm việc của GV cần có khoảng cách gần nhất giữa các nhóm.
- d) Đồ dùng, sản phẩm của lớp học có thể xếp tùy thích trong phòng học.
- e) Đồ dùng dạy – học, thiết bị không cần sắp xếp theo nội dung môn học.

Thông tin phản hồi cho câu hỏi tự đánh giá

Đáp án đúng: b và c.

8. Liệt kê các công việc cần tiến hành khi xây dựng môi trường học tập LG.

a) GV – nhà trường

b) GV – cộng đồng

c) GV – HS

d) HS – HS

E. TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. *Tổ chức giảng dạy LG trong trường phổ thông cấp 1*, Nhà xuất bản Giáo dục, 1991.
2. *Giáo dục LG và song ngữ ở trường tiểu học Việt Nam*, Nhà xuất bản Giáo dục, 2000.
3. *Dạy LG*, Tài liệu tham khảo cho GV sư phạm, Tài liệu lưu hành nội bộ. Hà Nội, 2000.
4. British Council, *Đổi mới giáo dục và dạy học sức khỏe ở các trường tiểu học dạy LG*, 2002.
5. *Dạy và học LG hiệu quả*, Tài liệu dành cho GV dạy LG, Hà Nội, 2003.
6. *Dạy lớp ghép*, Tài liệu tham khảo cho GV sư phạm, Hà Nội, 1992.
7. Viện Quốc gia về Giáo dục, Sri Lanka, Phòng Toán Tiểu học, *Dạy lớp ghép*, Giới thiệu 2003.
8. Bộ Giáo dục và Đào tạo, Dự án Giáo dục Tiểu học Bạn hữu Trẻ em, *Dạy học lớp ghép hiệu quả*, Hà Nội, 2002.
9. V. Sơn, P. Pridmore, B.P. Nga, P.V. Kịch, *Đổi mới giáo dục và dạy học sức khỏe ở các trường Tiểu học dạy lớp ghép*, Viện Khoa học Giáo dục & Dự án Quốc tế về dạy học lớp ghép với Hội đồng Anh, Việt Nam, 2002.
10. Little, A, *Dạy lớp ghép*. Tạp chí Quốc tế về Phát triển Giáo dục, tập 21, số 6, Pergamon, 2001.
11. Copple, P. và các tác giả, *Hướng dẫn đào tạo những kỹ thuật dạy lớp ghép*, UNICEF, Việt Nam, 1994.
12. Miguel, M. và các tác giả, *Sổ tay của giáo viên dạy lớp ghép*, UNICEF Philippines, 1994.